

the definition of the Hungarian EOVS projection in worldwide used GIS software packages, and even for precisuity-claiming geodetic applications. The parameters are the followings:

Latitude of the central point:

$$\Phi_0=47^{\circ}08'39.8174'';$$

Longitude of the central point:

$$\Lambda_c=19^{\circ}02'54.8584'';$$

Scale factor:

$$k_0=0.99993;$$

Azimuth of the central line at the central point:
 $\alpha=90^{\circ};$

False Northings:

$$Y_0=200000.00114 \text{ m};$$

False Eastings:

$$X_0=-9370549.28432 \text{ m}.$$

Az állami alapadatok minőségügyi rendszere¹

Dr. Forgács Zoltán, a FÖMI osztályvezetője

A minőség a termékek és szolgáltatások azon jellemző tulajdonságainak összessége, melyek kihatnak azok felhasználhatóságára és értékére. A termék vásárlója, a szolgáltatás felhasználója azt a beszállítót részesíti előnyben, amelyik tapasztalatai szerint az igényeit magasabb szinten elégíti ki. A megfelelő minőség elérésének feltételrendszerét nemzetközi szabványügyi szervezet szabványba foglalta. A fejlett piacgazdaságokban egyre általánosabban jelentkező elvárás a beszállítókkal szemben, hogy termelési, szolgáltatási folyamataikat a minőségügyi szabvány követelményei szerint szabályozzák. A szabályozás megfelelőségét akkreditált szervezetek által kiadott tanúsítvány igazolhatja. Az a beszállító, aki rendelkezik a minőségügyi szabvány követelményeinek megfelelő minőség-irányítási rendszerrel, már a megrendelés elfogadásakor elvárhatja a vevő, illetve felhasználó megelőlegezett bizalmát, hogy az általa szállított termék, illetve nyújtott szolgáltatás minősége megfelelő lesz.

Minőségirányítás alatt mindazon tervezett és rendszeres intézkedések összességét értjük, melyek megtétele a tervezéstől a felhasználásra történő átadásig tartó folyamatban szükségesek ahhoz, hogy a termék, illetve szolgáltatás a felhasználó által megkövetelt vagy elvárható – esetleg szabványban is rögzített – követelményeknek megfeleljen.

A földmérés és térképészet területén jogszabály írja elő, hogy „az állami alapadat előállításánál során a minőségi követelmények kielégítése céljából a minőségbiztosításra vonatkozó szabványoknak

megfelelő minőségbiztosítási rendszert kell alkalmazni” [16/1997. (III. 5.) számú FM rendelet (a továbbiakban: Fmvhr.) 31. § (1) bekezdése]. A rendelet hatályba lépése óta egyre több, elsősorban állami alaplakásokat végző földmérő vállalkozás épített ki tanúsított minőségügyi rendszert.

Az állami alapadatok az állami átvételt követő forgalomba adás után folyamatosan változnak. A jogszabály ezért előírja, hogy „a földhivatal a minőségügyi szabványokban meghatározott követelményeknek megfelelő minőségbiztosítási rendszer alkalmazásával köteles gondoskodni arról, hogy az állami alapadatok minősége az időközi változások átvezetése során ne változzon” [Fmvhr. 31. § (4) bekezdése].

A földmérési és térképészeti tevékenységről szóló, 1996. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Fttv.) 26. § (1) bekezdése értelmében a földmérési és térképészeti szakigazgatás szervezetei első fokon a körzeti földhivatalok, másodfokon a megyei földhivatalok, valamint országos illetékességgel, a központi földmérési szervezet. Az Fmvhr. 6. §-a kimondja, hogy a központi földmérési szervezet a Földmérési és Távérzékelési Intézet (a továbbiakban: FÖMI). Az Fmvhr. 7. § (1) bekezdésének d) pontja alapján a FÖMI hatósági jogkörében ellátja az állami földmérési alaptérké-

¹ A minőségbiztosítás aktuális kérdéseivel foglalkozó, Budapesten 2002. március 21-22-én megrendezett anketon elhangzott előadás szerkesztett változata.

pek előállításával kapcsolatos központi minőség-biztosítási feladatokat.

Ahhoz, hogy a FÖMI e jogszabályban előírt feladatát el tudja látni, először kiépítette a saját minőségirányítási rendszerét. Az MSZ EN ISO 9001:1996 jelű szabvány alapján kiépített minőségügyi rendszert az erre akkreditált Bureau Veritas Quality International cég tanúsította. A tanúsítvány érvényessége ez év júliusában lejár. A FÖMI ezért megkezdte a felkészülést a rendszer folyamatos működtetéséhez szükséges újra-tanúsításra.

A minőségirányítási rendszer alapját képező nemzetközi szabvány 2000. évben megváltozott. A módosított szabványt Magyarország 2001-ben honosította. Erre való tekintettel a működő minőségirányítási rendszerek a kiadott tanúsítványok érvényességi idejének lejártá után csak akkor tanúsíthatók újra, ha azok megfelelnek a módosított szabvány követelményeinek, illetve annak megfelelően átalakították. A FÖMI minőségirányítási rendszerének az MSZ EN ISO 9001:2001 jelű szabvány szerinti átalakítása jelenleg van folyamatban.

A FÖMI a minőségügyi tanúsítvány 1999. évi megszerzése után az állami földmérési alapadatokra vonatkozóan kidolgozta az Fmvrh. 31. § (4) bekezdésében előírt minőségirányítási rendszert. A rendszer alapidokumentuma a Minőségügyi Kézikönyv. Az állami földmérési alapadatok minőségügyi kézikönyvének kidolgozása során a FÖMI már figyelembe vette a nemzetközi minőségügyi rendszer-szabvány fent hivatkozott változásait.

A Minőségügyi Kézikönyv tervezete a következő fejezetekből áll:

1. Általános rész
2. A minőségügyi rendszer hatálya alá tartozó adatok és feladatok
3. Szakkifejezések és meghatározások
4. A földmérési és térképészeti állami alapadatok minőségirányítási rendszere és minőségügyi dokumentációi
5. A felső vezetés felelőssége, az állami földmérési és térképészeti ágazat minőségpolitikája, a minőségirányítási rendszer működtetésének feladatai
6. A minőségirányítás erőforrás-feltételeinek biztosítása
7. A földmérési és térképészeti állami alapadatok és termékek előállításának, változtatásának és szolgáltatásának minőségirányítása
8. Külső és belső minőségügyi vizsgálatok eljárási rendje.

Az állami földmérési alapadatok minőségügyi rendszerének egyik lényeges sajátossága, hogy hatálya nem egy önálló gazdálkodó szervezetre, hanem a tevékenységi körrel érintett ágazati tevékenység valamennyi résztvevőjére kiterjed. A minőségügyi rendszer működéséért klasszikus esetben a gazdálkodó szervezet felső vezetése felelős. A minőségügyi irányítási feladatokat a felső vezetés közvetlen hatáskörébe tartozó, független minőségügyi megbízott látja el. Az állami alapadatok minőségügyi rendszerében a felső vezetés funkcióját az ágazati irányításért felelős főhatóság, az FVM Földügyi és Térképészeti Főosztály (a továbbiakban: FTF) tölti be. A minőségügyi megbízott feladatait szakági szinten az Fmvrh. 11. § (3) bekezdése alapján a FÖMI látja el.

Az állami alapadatok minőségügyi rendszerének minőségpolitikáját az FTF határozza meg. Ebben kell kinyilvánítania a minőségügyi elvárások magas szintű kielégítése iránti elkötelezettségét. A minőségügyi rendszer működtetése során a rendszer hatálya alá tartozó szervezetek kötelesek megfelelni ezen elvárásoknak.

A kidolgozott minőségügyi rendszerben a szabvány követelményei szerint rendszereztek azokat a követelményeket, melyek kielégítését eddig is biztosítani kellett, kiegészítve azokkal az adminisztratív feladatokkal, melyek a rendszer működésének dokumentáltságát és nyomon-követhetőségét biztosítják.

A minőségügyi folyamatirányítást el kell választani a termék tényleges minőségét meghatározó szakmai követelmények kielégítésétől. A földmérés és térképészet területén ezek a tartalmi és pontossági követelmények, melyeket szakmai szabványok, illetve szabályzatok írnak elő. Külön meg kell említeni a joghatással járó mérésekhez használt mérőeszközök és műszerek hitelesítésére, illetve kalibrálására vonatkozó minőségbiztosítási követelményeket. Mint ismeretes, Magyarországon a geodéziai alaphálózat méretarányát a Gödöllői Országos Összehasonlító Alapvonalból vezették le. A FÖMI 2000-ben a Gödöllői Alapvonatra akkreditált kalibráló laboratóriumi minősítést szerzett, melyet a Nemzeti Akkreditáló Testület (a továbbiakban: NAT) tanúsított. Ennek alapján lehetőség van minden távmérő berendezés és a mérőállomások hosszúságmérésének kalibrálására és a kalibrálásról minőségügyi szempontból elfogadható bizonylat kiállítására. A feladatot ellátó K-GEO Laboratórium tevékenysége, illetve jogosultsága 2001. évben kibővült. A Laboratórium a NAT határozata alapján geodéziai GPS helymeghatározó berendezések kalibrálására is jogosult.

A minőségügyi rendszerben részletesen kidolgoztuk a külső és belső vizsgálatok eljárási rendjét. Az egységes rendszerben kimunkált és kötelezően alkalmazandó bizonylatok segítségével kell dokumentálni azokat az ellenőrzési folyamatokat, amelyek biztosítják az előírt minőséget, és dokumentálják az ellenőrzés megtörténtét.

Az állami alapadatok előállítására körében a termék minőségére vonatkozó belső vizsgálatot azok az ellenőrző mérések, számítások és egyeztetések jelentik, melyeket a munkafolyamatokba építve, a szakmai szabályzatok alapján kell elvégezni. Külső vizsgálatnak minősül az állami átvételi vizsgálat folyamata, de ebbe a körbe tartoznak a menetközbeni hatósági ellenőrzések és a szakfelületei ellenőrzések is.

A munkafolyamat minőségügyi irányításának belső ellenőrzésére a vonatkozó szabvány, illetve a szabvány alapján elkészített minőségügyi kézikönyv és az eljárási leírások úgynevezett „belső auditok” tartását írja elő. A belső auditok során az eljáró auditornak – a munkafolyamat és az előírt bizonylatok ellenőrzése, valamint a munkavégzővel folytatott párbeszéd alapján – arról kell meggyőződnie, hogy a tanúsított minőségügyi rendszerben előírt követelmények maradéktalanul érvényesülnek, illetve betartásra kerülnek. Az audit eredményét jegyzőkönyvben kell rögzíteni. A szabványtól való eltérés esetén a jegyzőkönyvben túlmenően úgynevezett eltérési (nem megfelelési) jelentést kell készíteni, melyben meg kell jelölni a szükséges javító (megelőző) intézkedést, a végrehajtásért felelős személyt és a végrehajtás határidejét. Az eltérési jelentés dokumentálja a talált eltérés kijavításának és az ismételt előfordulás megelőzésének figyelemmel kísérését. A minőségügyi szabvány előírja azt is, hogy a rendszer működése során szerzett tapasztalatokat, amennyiben az lehetséges, statisztikailag is fel kell dolgozni. A statisztikai vizsgálat eredményeként megállapítható trendeket a döntések előkészítése, illetve meghozatala során figyelembe kell venni.

A minőségirányítási rendszer folyamatos működtetésének tapasztalatait, kiegészítve a belső auditok eredményével, a felső vezetésnek előre meghatározott ütemterv szerint, úgynevezett vezetőségi átvizsgálás keretében értékelnie kell. A vezetőségi átvizsgálás során a minőségirányítási rendszer működésének folyamatos javítását szolgáló döntéseket – felelős és határidő megjelölésével – határozatban kell rögzíteni. A vezetőségi átvizsgálás során hozott határozatok végrehajtását a minőségügyi megbízott kíséri figyelemmel. A kö-

vetkező vezetőségi átvizsgálás során értékelni kell a határozatok végrehajtását is.

A minőségirányítási rendszert tanúsító minőségügyi szervezet a tanúsítvány érvényességi idején belül, előre meghatározott gyakorisággal, általában félévente vagy évente tartott felületei audit keretében vizsgálja meg, hogy az adott szervezet a minőségügyi rendszert a szabvány követelményeinek megfelelően működteti-e. A felületei auditok során talált kisebb súlyú eltérésekről a belső auditokkal kapcsolatosan leírt eltérési jelentés készül. A feltárt eltérés kapcsán szükséges javító és megelőző intézkedés megtételét az előírt határidőn belül dokumentálni kell a tanúsító szervezet részére. Súlyosabb esetben a tanúsító szervezetnek módjában áll a kiadott tanúsítványt visszavonni.

Az állami alapadatok minőségügyi rendszerének bevezetése esetén minden földhivatalnál biztosítani kell megfelelő számú belső auditor kiképezését, akik a belső auditok végrehajtását végzik, illetve irányítják. A jelenlegi tervszerű felületei auditokat – meghatározott gyakorisággal – a FÖMI végzi el. Az auditok tapasztalatainak értékelésére és a szükséges javító, megelőző intézkedések megtételére az FTF által tartott vezetőségi átvizsgálás keretében kerül sor. A vezetőségi átvizsgáláson a főosztály illetékes munkatársain kívül a felületei auditokért felelős vezető auditor is részt vesz.

Végezetül szeretnénk utalni a FÖMI-ben folyó szabályozási munka jelenlegi helyzetére. Az állami alapadatok Minőségügyi Kézikönyvének tervezetét valamennyi megyei földhivatal és 5 földmérő vállalkozás részére megküldtük véleményezés céljából. A kézikönyvre 23 helyről érkezett válasz. A beküldött vélemények nagyon sok fontos és hasznos észrevételt, illetve javaslatot tartalmaznak. Számos javaslattal egyetértünk, ezeket már bedolgoztuk a kézikönyv javított változatába. Több olyan javaslat is érkezett, amelyek az FTF döntési hatáskörébe tartoznak, és amelyekkel kapcsolatosan a végleges, kiadásra és bevezetésre alkalmas változat elkészítése előtt a főosztálynak állást kell foglalnia. A továbbiakban ezekből a javaslatokból ismertetünk néhányat.

A vélemények döntő többsége kitér arra kérdésre, hogy egy szervezeti egységen (pl. földhivatalon) belül, hogyan lehetséges olyan minőségirányítási rendszert bevezetni, melynek hatálya csak a szervezet egy részére terjed ki. A földhivatalok javasolják, hogy a minőségirányítási rendszer ne csak az állami alapadatokra, hanem a földhivatal

teljes szakmai tevékenységi körére terjedjen ki, beleértve az ingatlan-nyilvántartási, földminősítési, földvédelmi és földhasználati szakterületet is. Ezzel kapcsolatos véleményünk az, hogy a minőségirányítási rendszer bevezetése általánosságban elhatározás kérdése, és a szándék általában valamely célkitűzés megvalósítása érdekében merül fel. A földhivatali tevékenység egészére kiterjedő minőségirányítási rendszer bevezetésének jogi akadálya tehát nincs. Más kérdés, hogy az állami alapadatok vonatkozásában a rendszer létrehozását és alkalmazását jogszabály kötelezően előírja. Az FTF vezetője tehát dönthet úgy, hogy amikor eleget tesz ennek a jogszabályi követelménynek, egyidejűleg olyan rendszer bevezetése iránt intézkedik, melynek hatálya a kötelezően előírt szakterületen túlmenően, a kapcsolódó szakterületekre is kiterjed. Ebben az esetben azonban számolni kell a rendszer működtetésével összefüggésben szükségessé váló pénzügyi és emberi erőforrás többletigényekkel. A teljes földhivatali tevékenységi kör egységes minőségügyi irányításának szándéka esetén természetesen a kézikönyvet is megfelelően ki kell bővíteni, illetve át kell dolgozni, az érintett szakterület illetékes szakembereinek közreműködésével.

Eldöntendő kérdésként fogalmazódik meg a beérkezett hozzászólások tükrében az, hogy az egyes földhivataloknál a minőségirányítási rendszer működtetéséért felelős minőségügyi megbízott a vezetői hierarchiában kinek a közvetlen alárendeltségében végezze munkáját. A minőségügyi szabványok szelleme szerint a minőségügyi megbízott olyan független vezető, aki csak a szervezet egyszemélyi felelős vezetője (pl. hivatalvezető) közvetlen alárendeltségébe tartozhat. A jelenlegi koncepció szerint a minőségirányítási és földmérési szakfelügyeleti tevékenység az állami alapadatok minőségirányítása szempontjából szorosan összefügg egymással. A szakfelügyelő tevékenységét a megyei földhivataloknál a földmérési osztály vezetője irányítja. Amennyiben a földmérési szakfelügyeleti hatáskört és a megyei minőségügyi hatáskört ugyanaz a személy látja el, akkor a szakfelügyeleti tevékenység irányítását ki kell vonni a földmérési osztály vezetőjének hatásköréből, mely intézkedésre szakmai indok nem hozható fel. Ha a két feladatkört nem ugyanaz a személy látja el, akkor a minőségügyi megbízott közvetlen irányítását a megyei földhivatal vezetője, a megyei szakfelügyelő irányítását pedig változatlanul a földmérési osztály vezetője láthatja el. Ez a megoldás azonban többletlétszámot igényel, ami a

különböző leterheltség miatt nem minden megyében indokolható.

Reményeink szerint a felvetődő, döntést igénylő kérdések nyomán rövidesen tisztázásra kerül a szakmai irányítás szándéka, mely a tudatosan felvállalt célok mellett számol a rendszer működtetésével járó többletterhekekkel is.

Quality management system of national basic geodata

*Dr. Z. Forgács
Summary*

The legal regulation on Surveying and Mapping in Hungary says one has to be in possession of a certified Quality Management System (QMS) to create national basic geodata. Land Offices also have to be in possession of a QMS corresponding the International Standard on Quality Assurance to update and maintain national basic geodata.

In Hungary the central surveying organisation is the Institute of Geodesy, Cartography and Remote Sensing (FÖMI). The task of central Quality Management of national basic geodata belongs to FÖMI. FÖMI already use a QMS certified by Bureau Veritas Quality International by the Standard ISO 9001:1996. In possession of this certification FÖMI developed the QMS of national basic geodata. The draft of Quality Manual was circulated among the County Land Offices for comment. The new version is elaborated considering the comments and suggestions of the Land Offices. The QMS will be implemented by order of Department of Lands and Mapping in the Ministry of Agriculture and Regional Development. In this paper you can find a short review of this QMS.

Hatályba lépett a 13.692/2002.

FVM-FTF számú

új F.2. Szabályzat.

A 2002. március 18-tól érvényes szabályzat ingyenesen letölthető a www.fomi.hu címről, illetve beszerezhető a Földmérési és Távérzékelési Intézetnél.